

Elever kopplar mellan då och nu

Hur gör elever när de söker samband mellan då och nu?

- Begreppet historiemedvetande – teoretisk kontext
- Bakgrunden med Gy 11 och historieämnets syfte: Utveckla historiemedvetandet
- Förståelse för samband mellan då, nu och framtid (Jensen 1997)
- Inte längre enbart dåtidsundervisning (Sandahl 2014)
- Central del av begreppet rör den temporala dimensionen
- Hur ska vi möjliggöra detta? Utifrån kunskap om hur eleverna gör.
- Då kan vi lärare planera en undervisning som tydligare lyfter fram den temporala dimensionen.

Om temporalitet

- Kärnan i historieämnet handlar om tid - Kunna urskilja olika temporala kvalitéer (Rüsen 2005)
- Vi använder idag främst två begrepp "historiskt perspektiv" och "samtidsperspektiv". Finns det andra sätt att tala om detta?
- Kunskap från praktiken: Hur samtalar elever när de arbetar i historieämnets temporala dimension?

Tidigare forskning

- Omfattande och varierande forskning runt begreppet historiemedvetande
- Brist på empiriska studier (Schüllerqvist 2006)
- Hur ska historiemedvetande undersökas i praktiken? Som ett historiebruk (ex. Ammert 2006, Potapenko 2010)
- Undersöka elevers tidsförståelse (Hartsmar 2001)
- Problematik med den temporala dimensionen (Johansson 2014)
- Saknas forskning som undersöker hur elevers arbete i historieämnets temporala dimension kan beskrivas med utgångspunkt för språket de använder.

Forskningens ingång, syfte och mål

- Min forskningsingång: **Få kunskap om och förståelse för** hur eleverna samtalar tillsammans i grupper i det som kan kallas historieämnets temporala dimension.
- Mitt syfte är att **få kunskap om och förståelse för** hur elever tar emot och aktiverar sig i en undervisning i historia som syftar till att eleverna ska arbeta i historieämnets temporala dimension och utveckla sitt historiemedvetande.
- Med målet att i förlängningen bättre kunna planera lektioner som tydligare lyfter fram den temporala dimensionen i ämnet och som gör eleverna mer medvetna om denna.

Frågeställningar och datainsamling

- 1. Hur kan elevernas samtal beskrivas, när de har till uppgift att arbeta med historieämnets temporala dimensioner? Hur gör eleverna när de söker samband mellan då och nu? (Artikel I)
- 2. Hur kan denna beskrivning relateras till de uppgifter som eleverna arbetar med? (Artikel II)
- 14 lektioner under 5 veckor som innehåller olika former av gruppuppgifter och gruppdiskussioner. Ljudinspelning av elevgruppernas samtal
- **Just nu arbete med forskningsfråga 1.**

Forsknings och undervisningsdesign

- Explorativ fallstudie
- SA åk II gymnasiet kurs Hi2a
- Undervisningsdesign: 5 veckor tema *Globalisering*. Samma lärare Hi/SH.
- Tyngdpunkt på ekonomisk definition (Magnusson 2008, Findlay/O'Rourke 2007). Fasindelning utifrån handelsutveckling: Upptäckterna – kolonialisering – slavhandel – imperialism – koloniernas frigörelserna.
- Gruppsamtal på egen hand – skillnad mot helklass
- Bl.a. analys/tolkning av olika bilder t.ex. utifrån samband med och koppling till imperialism och globalisering.

Arbetet med analysmetod I (Hur)

- Utgångspunkt i att betrakta samtalen som en realtid diskurs (Auer 2009)
- Samtal som en interaktiv sekvens – en helhet
- 6 ljudfiler som underlag för artikel 1
- Temporal diskurs: Olika slags tidsmarkörer i språket (tempusanvändning, tidsord, fraser osv.) och längre/kortare sekvenser som innehåller temporal aktivitet
- (*"Ja men vad menar dom med varför **är** det viktigt att det **va** mogul empire **innan?**" "Jo för **då** Indien **styr** sig själva" "**Sen** kom UK va och bara boom **tar** alla cash")*
- (*Att ehh...dom dära vahettere underlägsna kulturer som är efterblivna **som dom sa på den tiden** och som ska **sen ska** västerlandet och USA **hjälpa** dom." "Det **gör** dom inte." "Dom **ville.**" "Dom **gjorde** inte det." "Hur **kopplar** vi det till imperialismen då?" "Att dom **tar över för att** hjälpa dom alltså **det var** en ursäkt för imperialism." "En ganska bra ursäkt." "Det **skulle jag använda** också om jag fick.")*

Preliminära resultat 1 – beskrivning av temporala aktiviteter utifrån samtalssekvenser

- Varierade sätt att försöka växla temporalitet – olika mönster kan urskiljas utifrån tidsmarkörer i samtalen. Komplexa mönster.
- Skillnad mellan snabba och långsamma växlingar.
- Snabba växlingar mellan olika temporaliteter (till exempel när de arbetar med bilder).
- Långsamma växlingar när ”hovrar” över dåtiden och bibehåller ett historiskt perspektiv (till exempel när de försöker få fram fakta om Vietnamkriget).
- De söker efter ”nycklar” till att kunna växla temporalitet (t.ex. metaforer) men samtidigt kan själva letandet också innehålla temporala växlingar.
- Hämtar kunskap i sin egen samtid (samtidskompetensen) för att kunna koppla.
- Pusslar tillsammans ihop tidsbilder (dåtidskompetensen) för kunna se samband mellan då och nu.
- I förgrunden finns deras delade upplevelser av särskilda händelser/tidsperioder.
- Flera sekvenser då temporalitet tycks vara i bakgrunden – tidsperspektiven verkar oviktiga (exempel från en bild av svältande barn).
- Svårigheter att orientera sig i tid tycks förhindra temporala växlingar (ex. frågor om när).
- Deras egna frågor driver på kopplingarna.
- När samtidsperspektivet tillåts dominera tenderar det att förhindra temporala växlingar.
- Särskiljande mellan då och nu förekommer emellanåt, men inte genomgående.

Referenser

- *Ammert, Niklas. (2008). Det osamtidigas samtidighet: historiemedvetande i svenska historieläroböcker under hundra år.*
- *Auer, P. (2009). On-line syntax: Thoughts on the temporality of spoken language. Language Sciences, 31(1), 1-13.]*
- *Findlay, R., & O'Rourke, K. H. (2007). Power and plenty: trade, war, and the world economy in the second millennium (Vol. 51). Princeton: Princeton University Press.*
- *Hartsmar, N. (2001). Historiemedvetande - Elevers tidsförståelse i en skolkontext.*
- *Jensen, B. E. (1997). Historiemedvetande–begreppsanalys, samhällsteori, didaktik. i Christer Karlegård & Klas-Göran Karlsson (red.), Historiedidaktik, Lund, 49-81.*
- *Johansson, Patrik (2014) "Att tolka spåren från det förflutna. Innebörder, lärande och meningsskapande av historisk källtolkning i gymnasiet".*
- *Magnusson L. (DN, 7/7 2008) Globaliseringen är inte utom kontroll*
- *Olofsson, H. (2011). Fatta historia: en explorativ fallstudie om historieundervisning och historiebruk i en högstadielklass.*
- *Potapenko, I. (2010). Historiemedvetande och identitet: Om historiens närvaro i några estniska ungdomars liv.*
- *Rüsen, J. (2005). History: narration, interpretation, orientation (Vol. 2). Berghahn Books.*
- *Sandahl, J. (2014). Samhällskunskap och historia i svensk gymnasieskola: ämnenas roll och relation i diskurs och ämnesplaner. Nordidactica: Journal of Humanities and Social Science Education, (2014: 1), 53-84.*
- *Schüllerqvist, B. (2006). Kanon och historiemedvetande–två centrala ämnesdidaktiska begrepp. Kanon och tradition: Ämnesdidaktiska studier om fysik-, historie-och litteraturundervisning, 131-48.*
- *Wibaeus, Y. (2010). Att undervisa om det ofattbara. En ämnesdidaktisk studie om kunskapsområdet Förintelsen i skolans historieundervisning, (s 14), 13.*